

AY SERİSİ

Video Çözüm

SOSYAL BİLGİLER

6. SINIF

Yatırım ve Pazarlama

Vergi Vermenin Gereği ve Önemi

Nitelikli İnsan Gücü / Bilinçli Meslek Seçimi

Yönetim Biçimleri

6. Dergi

21-24. HAFTALAR KAVRAMLAR SÖZLÜĞÜ

CUMHURİYET

Halkın, egemenliğini kendi elinde tuttuğu ve bunu belirli süreler için seçtiği milletvekilleri aracılığıyla kullandığı yönetim biçimi.

ÇOĞULCULUK

Farklı görüşlerin de devlet yönetiminde dile getirilmesi ve haklarının savunulmasını ifade eden ilke.

ÇOĞUNLUK

En çok oy alan adayın kazandığı ve bu şekilde çoğunluğun temsilini sağlayan bir seçim sistemi.

DEMOKRASİ

Siyasal denetimin doğrudan doğruya halkın ya da düzenli aralıklarla halkın özgürce seçtiği temsilcilerin elinde bulunduğu yönetim anlayışı.

HAM MADDE

Herhangi bir üretim sürecinde kullanılan doğal veya işlenmemiş ürün.

KATILIM

Vatandaşların yöneticilerin seçimini ve onların yaptıkları işleri doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyebilmesi durumu.

MONARŞİ

Siyasal gücün bir kişinin elinde bulunduğu ve yönetimin genellikle aile bireylerine (çoğunlukla oğluna) geçtiği yönetim biçimi.

NİTELİKLİ İNSAN GÜCÜ

Belli bir alanda kendini iyi yetiştiren, gelişmelere açık olan ve yaptığı iş ile bölge ve ülke ekonomisine katkı sağlayan kişiler.

OLİGARŞİ

Siyasal gücün birkaç kişiden oluşan küçük bir grubun elinde bulunduğu yönetim biçimi.

PAZARLAMA

Üretilen malın veya hizmetin satışını gerçekleştirmek amacıyla yapılacak olan faaliyetlerin tümü.

SERMAYE

Bir ticaret girişiminin gerçekleştirilmesi için gerekli olan, bu işte kullanılan para ve paraya çevrilebilecek malların tümü.

TEOKRASİ

Yönetim kurallarının dinî temellere dayandığı ve yönetimin din adamlarının elinde olduğu yönetim biçimi.

VERGİ

Devletin, kamu hizmetlerini yerine getirebilmek amacıyla kişilerden ve kurumlardan doğrudan veya dolaylı yollardan yasal yolla aldığı para.

YATIRIM

Belirli bir kaynağın ya da değer, gelir sağlamak amacıyla kalıcı bir biçimde kullanılması.

YATIRIM VE PAZARLAMA

İnsanoğlu istek ve ihtiyaçlarını karşılamak için ekonomik faaliyet yapar. Bir yerde yapılacak ekonomik faaliyetin ne olacağına yer şekilleri, iklim, toprak yapısı, su kaynakları, madenler, nüfus, ulaşım gibi çeşitli unsurlar etkili olur. Bu özellikler aynı zamanda o bölgeye hangi yatırımın yapılacağını da doğrudan etkiler. Türkiye, sahip olduğu farklı doğal ve beşerî unsurlar ile birlikte farklı ekonomik faaliyetlerin yapılmasına ve yatırımların gerçekleştirilmesine uygun bir coğrafyadır. Aşağıda Türkiye'nin bazı illeri üzerinden örnekler verilmiştir.

İstanbul ve Kocaeli çevreleri düz ve sade yapıya sahiptir. İklimin ılıman olması, nüfusun fazlalığı, ulaşımın gelişmişliği bu bölgede **birçok ekonomik faaliyetin** gelişmesini sağlamıştır.

Ordu ve Giresun çevreleri iklim özelliklerinin etkisiyle fındık üretiminin yaygın olduğu yerlerdir. Bu nedenle **fındığa dayalı üretim tesisleri** bu bölgede kurulmaktadır.

Erzurum ve çevresinde yeryüzü şekilleri engebeli ve dağlıktır. Yaz yağışları nedeniyle çayır alanları fazla olduğundan büyükbaş hayvancılık gelişmiştir. Bu nedenle **et ve süt ürünlerine dayalı yatırımlar** yapılmaktadır.

Antalya, güneşli gün sayısının fazlalığı, deniz suyunun sıcaklığı ve plajları ile çok turist çeken bir ilimizdir. Bu nedenle Antalya ve çevresine **turizme dayalı yatırımlar** yapılmaktadır.

Şanlıurfa ve çevresinde sulamalı tarıma geçildikten sonra tarımsal üretim artmıştır. Özellikle pamuk üretiminin artması **pamuklu dokuma tesislerinin** kurulmasını sağlamıştır.

Batman, petrolün bulunmasıyla birlikte hızla nüfusu artan bir şehir hâline gelmiştir. Petrolün çıkarılması nedeniyle Batman'da **petrolün işlenmesine dayalı yatırımlar** yapılmaktadır.

Herhangi bir alanda iş kuran veya mevcut işleri geliştiren kişilere **girişimci** denilmektedir. Bir girişimcinin yatırım yaparken dikkat etmesi gereken unsurlar vardır. Bunlar; ham madde, sermaye, ulaşım, enerji, teknoloji, iş gücü ve pazarlama olarak sıralanabilir.

Yatırım Yapılırken Dikkat Edilmesi Gereken Unsurlar

Ham Madde	Herhangi bir üretim sürecinde kullanılan doğal veya işlenmemiş ürüne ham madde denir. Un yapımında kullanılan buğday, akaryakıt yapımında kullanılan petrol, elektrik teli yapımında kullanılan bakır birer ham madde örneğidir. Yatırım yapacak girişimciler hangi ham madde kaynağını kullanacaksa tesisini de onun olduğu bölgeye kurmalıdır. Bu durum ham maddenin taşınmasından kaynaklanan maliyet artışının da önüne geçer.
Sermaye	Bir ticaret girişiminin gerçekleştirilmesi için gerekli olan, bu işte kullanılan para ve paraya çevrilebilecek malların tümüne sermaye denir. Bir yatırımın kurulması ve devam ettirilebilmesi için yeterli miktarda sermayenin bulunması gereklidir. Çünkü tesisin kurulması, ham madde temin edilmesi, pazarlanması, nakliye giderleri, gerekli makine ve teçhizat temini, işçi giderleri vb. süreçler için sermayeye ihtiyaç vardır.
Ulaşım	Türkiye dağlık ve engebeli bir yapıya sahiptir. Bu da şehirler arasındaki ulaşımı olumsuz etkilemektedir. Yatırım yapmak isteyen kişiler için ham madde kaynağına uzaklık ile işlenen ürünlerin ulaştırılacağı tüketicilere uzaklık, ulaşım tercihlerini etkileyen önemli bir unsurdur. Bu nedenle Türkiye’de ulaşımın gelişmiş olduğu düz ve sade arazilerin bulunduğu yerler yatırım yapmak için uygun alanlardır.
Enerji	Yatırım yapılan alan ile ilgili önemli bir ihtiyaç da enerjidir. Kullanılacak enerji kaynağının ne olduğu, bunun maliyeti ve bu maliyeti en aza indirmek için yapılması gerekenler iyi planlanmalıdır. Örneğin enerji kaynağı elektrik olacaksa güneş panelleri, seralar ısıtılacaksa jeotermal kaynaklar tercih edilerek enerji maliyeti düşürülebilir. Çünkü enerji ihtiyacı her ay yüksek maliyet ortaya çıkarabilecek bir unsurdur.
Teknoloji	Yatırım yaparken kurulacak tesiste mümkün olan en son teknolojik imkânlar yer verilmelidir. Kullanılacak makinelerin, yazılımların ve uygulamaların son teknolojik özelliklerde olması üretimde kaliteyi ve verimliliği artıracaktır.
İş Gücü	Yatırım planı yaparken kurulacak tesiste hangi alanda ne kadar iş gücüne ihtiyaç olduğu ayrıntılı bir şekilde tespit edilmelidir. İşçisinden, mühendisine, personel sorumlularından muhasebecisine, alan uzmanından şoförüne varıncaya kadar birçok alanda çalışacak kişilerin planlama doğrultusunda istihdam edilmesi gerekecektir.
Pazarlama	Üretilen malın veya hizmetin satışını gerçekleştirmek amacıyla yapılacak olan faaliyetlerin tümüne pazarlama denir. Üretilen ürün veya hizmetin tüketiciye doğru bir şekilde ulaştırılması için doğru bir pazarlama stratejisi geliştirilmesi gerekir.

Herhangi bir konuda yatırım yapmak isteyen girişimcilere Türkiye'nin farklı bölgeleri farklı imkânlar sunmaktadır. Aşağıda bununla ilgili birkaç örnek verilmiştir.

Bitkisel yağ fabrikası kurmak isteyen bir girişimci için ay-çiçeği bol olan Trakya çevresi, zeytinin bol olduğu Ege kıyıları, mısırın bol olduğu Karadeniz veya Akdeniz kıyıları yatırım yapılabilecek yerler arasındadır.	Un, makarna veya bisküvi fabrikası kurmak isteyen bir girişimci için en uygun yer Konya ve çevresidir. Konya, Türkiye'de buğday üretiminin en fazla olduğu yerdir. Bu nedenle "tahıl ambarı" diye de bilinir.
Kâğıt ve mobilya alanında yatırım yapmak isteyen bir girişimci için en uygun yerler Karadeniz kıyılarıdır. Çünkü Türkiye'de orman varlığı en fazla olan yer Karadeniz kıyısındaki illerdir.	Dokumacılık alanında yatırım yapacak girişimciler için kükübaş hayvancılığın geliştiği yerler tercih edilebilir. Bozkır bitki örtüsünün bulunduğu iç bölgeler yünlü dokuma tesisi kurmak için uygun yerlerdir.
Elektrik enerjisi üretimi için akarsuların bol su taşıdığı ve akış hızı yüksek yerler tercih edilmektedir. Bu alanda yatırım yapacak girişimciler için en uygun yerler Doğu Anadolu'da ve Doğu Karadeniz'de eğimli yerlerden hızlı akan akarsuların geçtiği bölgelerdir.	Demir-çelik üretimi için onu işleyecek yüksek ısı kaynağına, yani taş kömürüne ihtiyaç vardır. Ayrıca ulaşım maliyetini azaltmak için tesisin büyükşehirlere yakın olması gerekir. Bu nedenle taş kömürünün çıkarıldığı Zonguldak ve çevresi demir-çelik tesisi kurmak için uygundur.

Örnek Bir Yatırım ve Pazarlama Projesi

Ayşegül Hanım, defne yaprağından kömüre alternatif bir yakıt üretti.

Ayşegül Hanım, projesini şu şekilde anlattı: "Hatay Yayladağı'nda doğdum. Çocukluğumun belli dönemleri çok ağır maddi zorluklar ile geçti. Babam çeşitli işlerde çalışarak kendini geliştirdi, defne yaprağı kurutma tesisi kurdu, benim de ilkokuldan bu yana tatillerim, okul sonrası saatlerim bu işletmede geçti. Hataylılar için en değerli bitkilerden biridir defne ağacı. Defnenin yaprakları toplanıp dalları atılıyordu. Bu dalları ne yapabiliriz diye düşünmeye başladım. Araştırdım ve pelet yakıtının varlığını öğrendim. Ormanda atık durumda olan maddeyi önce topluyoruz, daha sonra kırıcı makinelerle verip talaş hâline getirip elekten geçiriyoruz. Belli bir sıcaklıkta talaş kurutma fırınına vererek nemini alıyoruz. Nemi alınmış ürün daha sonra baskılama makinesine veriliyor ve pelet üretimi gerçekleşmiş oluyor. Atık durumdaki ürünleri değerlendirerek doğa dostu bir enerjiye çevirmiş oluyoruz. Bu nedenle yenilenebilir enerji sektörüne giriyor. Makinelerimi saatte 4 ton üretim yapan makine ve ekipmanlar ile değiştirmeyi hedefliyorum. Bu kadar küçük bir üretimle başlayan tesisimi büyütme ve kırsal kesimde üretilen peletlerin önce kendi ilime sonra kendi ülkeme ve daha sonrasında da tüm dünyaya fayda sağlamasını amaçlıyorum. Üretim yapılırken atıkların toplanması ile olabilecek orman yangınlarını ve çevre kirliliğini de azaltmış oluyoruz. Tüketildiği zaman çok düşük derecede bir karbondioksit salınımı oluyor, bu kömüre oranla yok denebilecek derecede az. Bu yakıt sayesinde artık herhangi bir gaz zehirlenmesinin olması mümkün değil, çünkü tamamen doğal bir madde ile doğal bir ortamda herhangi bir kimyasal katılmadan üretim yapılıyor." diye belirtti.

(Genel ağdan alınarak düzenlenmiştir.)

ETKİNLİK

1

Aşağıdaki numaralandırılan yerlere gelmesi gereken ifadeleri altına yazınız.

Ülkemizin coğrafi özellikleri, her bölgede birbirinden farklı ekonomik faaliyetlerin gelişmesini sağlamıştır. Örneğin;

- Sulama imkânlarının bulunduğu yerlerde¹..... faaliyeti gelişmiştir.
- Otlakların bulunduğu dağlık ve engebeli alanlarda²..... yapılmaktadır.
- Bitki çeşitliliği yönünden zengin olan yerlerde³..... faaliyeti yapılmaktadır.
- Yeraltı kaynakları yönünden zengin olan yerlerde⁴..... faaliyeti yapılmaktadır.

1.

2.

3.

4.

ETKİNLİK

2

Verilen metne göre Güneydoğu Anadolu Projesi'nin (GAP) amacını aşağıya yazınız.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaz sıcaklarının yüksek olması ve yaz yağmurlarının çok az olması, bölgede yetiştirilen tarım ürünlerini olumsuz etkilemekte ve ürünlerin suya olan ihtiyacını artırmaktadır. Bu nedenle Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) uygulamaya konulmuş, nehirler üzerine kurulan barajlar hem sulama amaçlı hem de elektrik üretimine yönelik kullanılmaya başlanmıştır.

.....

ETKİNLİK

3

Verilen metne göre Sinem Hanım'ın İstanbul'a yakın bir yeri tercih etmesinin nedeninin ne olabileceğini altındaki boşluğa yazınız.

Sinem Hanım, kümes hayvancılığına dayalı yatırım yapmak istemektedir. Kümes hayvancılığı iklime bağlı olmadığı için ülkemizin her bölgesinde yapılabilir. Ancak Sinem Hanım, kümes hayvancılığını İstanbul'a yakın bir yerde yapmaya karar vermiştir.

.....

ETKİNLİK 4

Aşağıda yatırım yaparken dikkat edilmesi gereken unsurların açıklamaları verilmiştir. Bu açıklamaların hangi unsura ait olduğunu yazınız.

	Açıklama	Hangi unsur?
1.	Bir girişimin gerçekleştirilmesi için gerekli olan, bu işte kullanılacak olan para ve paraya çevrilebilecek malların tümüdür.	
2.	Yatırım yapılacak tesiste istihdam edilecek farklı meslek dallarından insanların hepsinin adıdır.	
3	Üretilen malın veya hizmetin satışını gerçekleştirmek amacıyla yapılacak olan faaliyetlerdir.	
4.	Bir üretim tesisinde bir ürün ya da yapının elde edilmesinde kullanılan gerekli bileşenlerin işlenip elde edilmesinden önceki durumudur.	
5.	Yatırım yapılan tesiste kullanılan cihazların en son yazılımlara uyumlu olması durumudur.	
6.	Yatırımların gidiş gelişi zor olacağı için yüksek ve engebeli yerler yerine düz alanlara yapılmasını gerekli kılan unsurdur.	

ETKİNLİK 5

Türkiye'nin fiziki ve beşerî özellikleri göz önünde bulundurulduğunda verilen yatırımların haritada numaralandırılan yerlerden hangilerine yapılabileceğini belirtiniz.

Pamuklu dokuma

Fındık fabrikası

Turizme dayalı tesis

Un fabrikası

Et ve süt üretimi

Ayçiçek yağı tesisi

1.

Çocuklar, gelir elde etmek amacıyla herhangi bir değerin ya da kaynağın kullanılmasına dayanan ekonomik faaliyetlere yatırım adı verilir. Bu tanımı örneklendirmek isteyen var mı?

Öğretmenin sorusuna aşağıdaki çocuklardan hangisi doğru bir örnek vermiştir?

- A) Ahmet: Samsun'dan Ordu'ya yolculuk yapmak
- B) Nesrin: Kamu kurumlarında işe girmek
- C) Ebru: Üniversite sınavını kazanmak
- D) Ali: Tavuk çiftliği kurmak

2.

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (DSİ)

Ülke çapındaki su kaynaklarının bilimsel gelişmelere uygun olarak kullanılması, su ve toprak ile ilgili zenginliklerimizin çevre duyarlılığı esas alınarak geliştirilmesi amacıyla kurulmuştur.

Bu bilgilere göre aşağıdaki çalışmalardan hangisi Devlet Su İşlerinin faaliyetleri arasında gösterilemez?

- A) Toprak kaymasını önleyici projeler geliştirmek
- B) Yer altı kaynaklarını ekonomiye kazandırmak
- C) Doğayı korumayı hedefleyen tesisler inşa etmek
- D) Suyun gücünden yararlanmak için barajlar yapmak

3.

KONYA OVASI PROJESİ (KOP)

Konya Ovası'nda yer alan tarım arazilerinin çevredeki akarsu kaynaklarından destek alınarak sulanmasını temel alan projedir. Bu proje kapsamında hem tarımsal sürekliliği iyileştirmek hem de bölgenin eğitim, kültür, sağlık gibi sosyal hizmetlere erişimini sağlamak amaçlanmaktadır.

Verilenlere göre KOP ile ilgili;

- I. Çok yönlü kalkınma hedeflenmiştir.
- II. Tarımsal verimin artırılması amaçlanmıştır.
- III. Bölge insanının yaşam kalitesi yükseltmek istenmiştir.

yorumlarından hangileri savunulabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) I, II ve III

4. Bir yatırım yaparken dikkat edilmesi gerekenler şunlardır:

- ✓ Yeterli sermayenin (paranın) olması
- ✓ Ulaşım imkânlarının elverişli olması
- ✓ İşlenecek ham maddeye yakın olması
- ✓ Yeryüzü şekillerinin uygun olması
- ✓ Nitelikli iş gücünün olması

Verilenlere göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Yatırım yapabilmek için bütün sermaye devletten sağlanmalıdır.
- B) Gelişmiş ulaşım ağına sahip yerler tercih edilmelidir.
- C) Çalışmaların veriminin artması için personel nitelikli olmalıdır.
- D) Kurulacak fabrikaların konumları ham maddeye göre belirlenmelidir.

5.

Kahramanmaraş'ta yaşayan Pakize Sarıkaya, çocuklarının eğitim harcamalarını karşılayabilmek için evde "bazlama ve gözleme" yaparak maddi kazanç elde etmeye çalışıyordu. Bir süre sonra işlerini büyütmeye karar verdi ve devlet desteğine başvurdu. Mikro kredi yardımı alan Sarıkaya, Kahramanmaraş'ın merkez Dulkadiroğlu ilçesine bağlı Balıca mahallesinde iş yerini açtı. Kızlarının okuması ve aile ekonomisi için gece gündüz çalışan Sarıkaya, kadının her şeyi yapacak gücünün olduğunu söyledi.

"Genel ağ haberinden düzenlenmiştir."

Bu habere göre aşağıdaki ifadelerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Kadınlar üretim alanında lider konuma geçmiştir.
- B) Ekonomi temelli sorunlarda bölgesel artışlar yaşanmıştır.
- C) Çocuğun eğitime katkı isteği yatırım fikrini ortaya çıkarmıştır.
- D) Sanayi ve tarım sektörünün gelişimine yatırım desteği sağlanmıştır.

6. Sosyal bilgiler öğretmeni Onur Bey, dönem ödevi için öğrencilerinden bir yatırım projesi geliştirmelerini istemiştir. Ödevde başlamadan önce, yatırımın yapılabilmesi için gerekli esasları sıralamıştır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi yatırımın gerçekleşebilmesi için gerekli olan ilk unsurdur?

- A) Ulaşım olanakları
- B) Sermaye yeterliliği
- C) İş gücünün niteliği
- D) Teknolojik imkânlar

7. İç Anadolu'da bulunan bazı fabrikalar şunlardır:

Kırşehir	Lastik Fabrikası
Sivas	Motor Fabrikası
Ankara	Mobilya Fabrikası
Konya	Şeker Fabrikası
Niğde	Halı Fabrikası
Kayseri	Yem Fabrikası
Kırıkkale	Petrol Rafinerisi
Eskişehir	Bisküvi Fabrikası

Verilen bilgilerden hareketle İç Anadolu ile ilgili aşağıdakilerden hangisi çıkarılabilir?

- A) Sanayi yatırımlarında ilk sırada yer almaktadır.
- B) Farklı alanlarda üretim tesisleri faaliyete girmiştir.
- C) Devlet desteği ile tarımsal faaliyetlerde önemli yatırımlar yapılmıştır.
- D) Fabrikalarda enerji kaynağı olarak yenilenebilir kaynaklar tercih edilmektedir.

8. Doğru ve verimli yatırımın temel esaslarından biri; üretim tesislerinin ham maddeye yakın olmasıdır. Kurulacak fabrika ya da imalathane, işlenecek ham maddeye yakın bir bölgede inşa edilirse hem ulaşım anlamında kolaylık sağlanır hem de ham şekilde elde edilen maddeler veya ürünler herhangi bir bozulmaya uğramadan işleme alınır.

Aşağıdakilerden hangisi metinde vurgulanan duruma örnek olarak verilemez?

- A) Rize'de çay fabrikasının kurulması
- B) Ordu'da kereste imalathanesinin açılması
- C) Karaman'da bisküvi fabrikasının inşa edilmesi
- D) Aksaray'da kamyon montaj tesisinin kurulması

VERGİ VERMENİN GEREĞİ VE ÖNEMİ

Devlet, anayasa yoluyla vatandaşların sahip olduğu hak ve özgürlükleri güvence altına almıştır. Nasıl devletin vatandaşlarına karşı sorumlulukları varsa vatandaşların da devlete karşı sorumlulukları vardır. Bunlardan biri de vergi ödevidir. Devletin, kamu hizmetlerini yerine getirebilmek amacıyla kişilerden ve kurumlardan doğrudan veya dolaylı yollardan yasal yolla aldığı paraya **vergi** denir. Anayasa'nın **73. maddesinde** bu hak ve görev şu şekilde düzenlenmiştir.

Vergi Ödevi Madde 73

Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür. Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır. Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır.

Mustafa Kemal Atatürk “**Askerlik nasıl bir vatan borcu ise vergi de vatandaşın ödemesi gereken borcudur.**” diyerek vergi ödemenin bir vatandaşlık ödevi olduğuna vurgu yapmıştır. Tarih boyunca her devirde devletler eğitim, sağlık, ulaşım, güvenlik gibi çeşitli kamu hizmetlerini yerine getirebilmek için vatandaşlarından vergi almışlardır. Kamu hizmetlerinin devlet tarafından düzenli bir şekilde yerine getirilebilmesi için halktan vergi alınması bir zorunluluktur.

Vergiler doğrudan ve dolaylı vergiler olmak üzere ikiye ayrılır.

Doğrudan Vergiler

Kurumların ve kişilerin kazançları üzerinden alınan vergidir. Doğrudan vergilerden bazıları şunlardır:

- Gelir Vergisi
- Kurumlar Vergisi
- Motorlu Taşıtlar Vergisi (MTV)
- Emlak Vergisi

Dolaylı Vergiler

Ürün veya hizmet satın alımı esnasında ödenen vergidir. Dolaylı vergilerden bazıları şunlardır:

- Katma değer vergisi (KDV)
- Özel tüketim vergisi (ÖTV)
- Gümrük Vergisi
- Damga Vergisi

Vatandaşlar doğrudan vergileri www.gib.gov.tr adresini kullanarak genel ağ üzerinden veya vergi dairelerine bizzat giderek ödeyebilirler. Dolaylı vergileri ise vatandaşlar ürün veya hizmet satın alırken öderler. Dolaylı vergilerin düzenli olarak ödenmesi için vatandaşların alışverişten sonra mutlaka fiş veya faturasını alması gerekir.

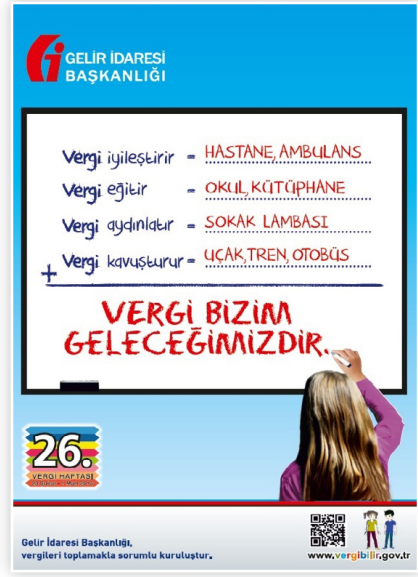
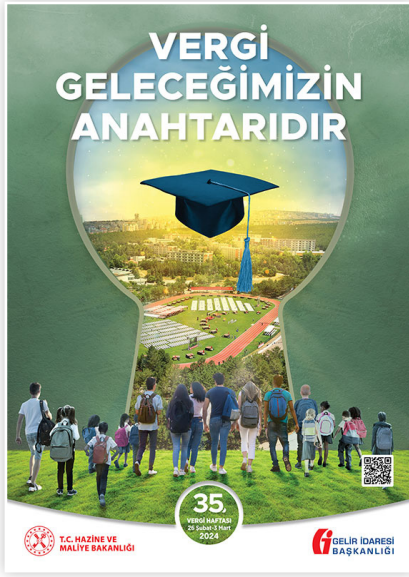
AY BİLGİ

Alışverişin ardından fiş veya fatura alınmadığında yapılan alışveriş kayıt altına alınmaz, alınan ürün karşılığında devlete ödenmesi gereken vergi satıcının cebine haksız kazanç olarak girer. Sonuç olarak vergi ödevi konusundaki vatandaşlık sorumluluğu yerine getirilmemiş olur. Vatandaşlar aldıkları ürün veya hizmet ile ilgili sorun yaşadıklarında ellerinde resmî belge olmadığı için bir tüketici olarak hakkını arayamaz.

Alışveriş sonrasında satıcı fiş veya fatura vermez ise **Alo 189 vergi iletişim merkezi** telefon hattını arayıp durumu bildirebilirsiniz.

Aşağıda Gelirler İdaresi Başkanlığına ait vergi konulu afiş örnekleri verilmiştir.

Devlet, vatandaşlardan aldığı vergilerle şu hizmetleri yapar:

ETKİNLİK

6

Verilen kavramları aşağıdaki uygun boşluklara yerleştiriniz.

katma değer vergisi

dolaylı vergiler

kamu hizmetlerini

gelir vergisi

vergi

doğrudan vergiler

	Açıklama
1.	Kurumların ve kişilerin kazançları üzerinden alınan vergilere adı verilir.
2.	Kamu hizmetlerine harcanmak üzere devletin, yerel yönetimlerin yasalara göre doğrudan doğruya ya da kimi maddelerin, hizmetlerin fiyatları üstüne ekleyerek dolaylı yoldan yurttaşlardan topladığı paraya denir.
3.	Kişilerin yıl içinde elde ettikleri kazançlarından kesilen vergilere adı verilir.
4.	Ürün veya hizmet satın alımı esnasında ödenen vergilere denilmektedir.
5.	Marketlerden satın alınan ürünlere ödenen ücretin belli bir oranını oluşturur.
6.	Devlet kişilerden topladığı vergilerle yerine getirir.

ETKİNLİK

7

Aşağıda Türkiye'deki GSM operatörlerinden birine ait faturadan bir bölüm verilmiştir. Altındaki soruları bu faturaya göre cevaplayınız.

BİR SONRAKİ FATURA TARİHİ: 21.07.2024 BİR SONRAKİ SON ÖDEME TARİHİ: 05.08.2024		FATURA TUTARI: 345.50 TL SON ÖDEME TARİHİ: 08.07.2024	
GSM NO:	Abonelik Başlangıç Tarihi: 25.09.2023		
SINIRSIZ İLETİŞİM Ücreti	(Vergiler dahildir.) 201.63 TL	Aylık Ücretler Toplamı	(Vergiler Hariç: 155.10 TL) 201.63 TL
		İletilecek Ücretler	155.10 TL
		(Aylık ücretlerinizin vergiler hariç toplamıdır.)	
		Devlete İletilecek Ücretler	61.47 TL
		KDV %20	31.02
		Özel İletişim Vergisi %10	15.51
		Telsiz Kullanma Ücretleri	14.94
		Ara Toplam	216.57 TL

1. Verilen faturaya göre devlete ödenen katma değer vergisi oranı yüzdesi kaçtır?

.....

2. Faturada yüzde 10 olarak belirlenen vergi türü nedir?

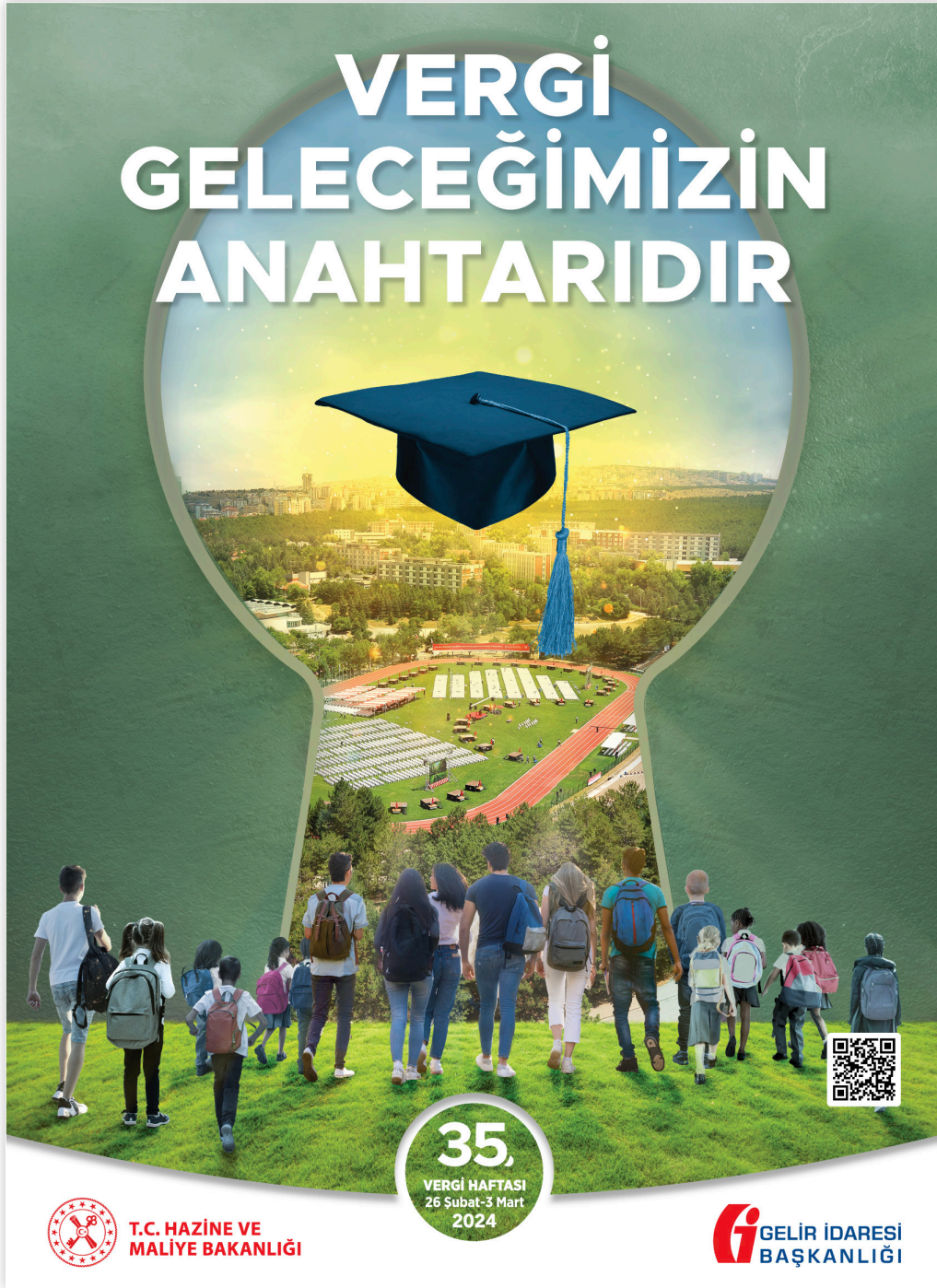
.....

3. Faturadaki vergiler hangi vergi grubuna girer? Yazınız.

.....

VERGİ GELECEĞİMİZİN ANAHTARIDIR

35.
VERGİ HAFTASI
26 Şubat-3 Mart
2024

 **T.C. HAZİNE VE
MALİYE BAKANLIĞI**

 **GELİR İDARESİ
BAŞKANLIĞI**

Verilen afişi vergi vermenin önemi ve vatandaşlık sorumluluğu açısından yorumlayınız.

1. Devletin halkına hizmet götürebilmek amacıyla herhangi bir geliri ya da mülkü olan bireylerden alınan ve birtakım ürünlerin veya hizmetlerin ücretlerine ekleme yaparak doğrudan ya da dolaylı olarak topladığı paraya vergi adı verilmektedir.

Bu tanıma göre vergi ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Vatandaşa hizmet sunmak için toplanır.
- B) Her birey devlete eşit miktarda vergi öder.
- C) Sahip olunan mülklere de vergi konulabilir.
- D) Belirli kurallar ve şartlar çerçevesinde alınır.

2.

VERGİ VEREN RAHAT EDER

Durmaz dönen çarkın olur.
Vermeyenden farkın olur.
Okulun ve parkın olur.
Vergi veren rahat eder.

Olma sen de geri kalan.
Verdiğindir senin olan.
Baraj olur içi dolan.
Vergi veren rahat eder.

Hasan Tosun
(Yalova Defterdarlığı)

Bu şiirde aşağıdakilerden hangisi vurgulanmıştır?

- A) Doğrudan veya dolaylı olarak ödenmesinin mümkün olduğu
- B) Sorumluluğunu yerine getirmeyenlerin ceza ile karşılaşacağı
- C) Verginin ödenmesi ile insanların yaşam kalitesinin artacağı
- D) Her yaştan bireyin bu sorumluluğu yerine getirmesi gerektiği

3.

Vergilerin düzenli olarak toplanabilmesi ve herhangi bir vergi kaybına ya da kaçakçılığına sebebiyet verilmemesi için alışverişlerden sonra mutlaka fiş veya fatura alınmalıdır. Aksi durumda vergiler adil olarak toplanamaz. Hem halk hem de ülke ekonomik yönden zarar görür.

Verilenlere göre;

- I. Vatandaşlar vergi konusuna hassasiyet göstermelidir.
- II. Fiş ya da fatura almadan alışveriş tamamlanmamalıdır.
- III. Vergilerin düzenli toplanabilmesi için devlete yardımcı olunmalıdır.

yargılarından hangileri savunulabilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) I, II ve III

4. Vatandaşların eğitim, sağlık, ulaşım ve iletişim gibi gereksinimlerini karşılamak amacıyla hareket eden devlet; söz konusu yatırımları hayata geçirebilmek için halktan belli oranlarda vergi toplar.

Bu bilgilere göre aşağıdakilerden hangisi alınan vergiler karşılığında devlet tarafından verilen bir hizmet değildir?

- A) Özel okullar inşa etmek
- B) Ulaşım için yollar yapmak
- C) Demir yollarını geliştirmek
- D) Kentlere doğal gaz ulaştırmak

5.

Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür. Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır. Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır.

Vergi ile ilgili verilen bu maddeye göre;

- I. Adil bir dağılım oluşturulmak istenmiştir.
- II. Vergi sistemi resmî güvenceye alınmıştır.
- III. Yasal düzenleme yetkisi Cumhurbaşkanına verilmiştir.

çıkartımlarından hangileri yapılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III
C) I ve II D) I, II ve III

6. Ödeme şekillerine göre vergiler doğrudan ve dolaylı olarak ikiye ayrılır. Gelir ve servet üzerinden alınanlara doğrudan vergi; satın alınan ürünler üzerinden talep edilene de dolaylı vergi denir.

DOĞRUDAN	DOLAYLI
Motorlu Taşıtlar Vergisi	Katma Değer Vergisi
Kurumlar Vergisi	Taşıtlar Alım Vergisi
Gelir Vergisi	Özel Tüketim Vergisi
Emlak Vergisi	Özel İletişim Vergisi

Verilenlere göre aşağıdaki yargılardan hangisi doğrudur?

- A) Emlak vergisini herkes ödemek zorundadır.
B) Tüm vergiler vatandaşlardan aynı oranda alınır.
C) Vergiler şekline ve türüne göre değişiklik gösterir.
D) Motorlu taşıtlar vergisi dolaylı vergiler kapsamındadır.

7.

Vatandaşların ihtiyacı olan tesisleri ve altyapıları oluşturabilmek için devlet tarafından gerçekleştirilen yatırımlara kamu hizmeti adı verilir. Söz konusu yatırımların hayata geçirilmesi için devletin halktan aldığı paraya vergi denir. Kamu hizmetlerinin verimli şekilde yürütülmesi ve halkın gereksinimlerinin adil şekilde karşılanabilmesi için vergilerin düzenli ve dürüst bir şekilde toplanması gerekmektedir.

Aşağıdaki ifadelerden hangisi metinde anlatılan duruma ters düşer?

- A) Vergi kaçakçılığı yapanlara göz yummalıyız.
B) Devletimize destek için vergimizi vermeliyiz.
C) Bireysel sorumluluklarımızı yerine getirmeliyiz.
D) Kamu hizmetlerinin aksamaması için çalışmalıyız.

8.

Merhabalar benim adım Mete. Bugün mahallemize yeni açılan bir markete çikolata ve süt almaya gittim. Ürünleri satın aldım ve market çalışanından alışveriş fişimi istedim ancak çalışan beni tersledi ve öyle bir uygulamalarının olmadığını söyledi.

Mete, bu durum karşısında aşağıdakilerden hangisini yapmalıdır?

- A) Market çalışanı ile tartışmaya girmelidir.
B) Olayı görmezden gelerek evine gitmelidir.
C) Fiş alınmaması karşılığında indirim istemelidir.
D) Resmî makamlara gidip şikâyetinde bulunmalıdır.